

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВОДНОГО ГОСПОДАРСТВА ТА
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ**

Навчально-науковий інститут права

07-05-51S

СИЛАБУС SYLLABUS	Логіка для юристів	
	LOGIC FOR LAWYERS	
Шифр за ОП Code in Degree Programme	OK28	
Освітній рівень Level of Education	Бакалаврський (перший) Bachelor's (first)	
Галузь знань Field of Knowledge	08	Право Law
Спеціальність Field of Study	081	Право Law
Освітня програма Degree Programme	Право	
	Law	

РІВНЕ – 2024

Силабус навчальної дисципліни «Логіка для юристів» для здобувачів вищої освіти ступеня «бакалавр», які навчаються за освітньо-

професійною програмою Право, спеціальності 081 Право. Рівне. НУВГП. 2024. Рівне. НУВГП. 2024. 12 стор.

ОП на сайті університету: <https://ep3.nuwm.edu.ua/25894/>

Розробник силабусу: Мельничук Ю. І., к.філос.н., доцент, доцентка кафедри правових природоохоронних дисциплін

Силабус схвалений на засіданні кафедри
Протокол № 13 від "29" червня 2024 року

В. о. завідувача кафедри правових природоохоронних дисциплін:
доцентка, к.ю.н. О. М. Швець

Керівник (гарант) ОП: к.ю.н., професорка І. В. Міщук
Схвалено науково-методичною радою з якості ННІП

Протокол № 11 від "01" липня 2024 року

Голова науково-методичної ради з якості ННІП : к.ю.н., професор
В. І. Цимбалюк

Попередня версія силабусу (вказати шифр) 07-05-11

© Мельничук, 2024
© НУВГП, 2024

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ЛОГІКА ДЛЯ ЮРИСТІВ»	
ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ	
Ступінь вищої освіти	<i>бакалавр</i>
Освітня програма	<i>право</i>
Спеціальність	<i>081 Право</i>
Рік навчання, семестр	<i>1,1</i>

Кількість кредитів	4
Лекції:	12годин/6 годин
Лабораторні заняття:	30годин/16 годин
Самостійна робота:	78 годин/98 годин
Курсова робота:	-
Форма навчання	денна/заочна
Форма підсумкового контролю	залік
Мова викладання	українська

ІНФОРМАЦІЯ ПРО РОЗРОБНИКА (ІВ)	
<p>Лектор</p> 	<p><i>Мельничук Юлія Іванівна</i> кандидат філософських наук, доцент кафедри правових природоохоронних дисциплін</p>
Вікіситет	Юлія Іванівна Мельничук — Вікіситет (nuwm.edu.ua)
ORCID	https://orcid.org/0000-0003-1569-1986
Як комунікувати	y.i.melnichuk@nuwm.edu.ua
ІНФОРМАЦІЯ ПРО НАВЧАЛЬНУ ДИСЦИПЛІНУ	
Мета та завдання	
<p>Метою вивчення є: ознайомлення із теорією мислення; оволодіння навичками логічного аналізу, формування правового знання при інтерпретації формалізованої мови в сфері права; виявлення логічних помилок в міркуваннях з юридичним змістом; виведення правового знання; доведення правових приписів на істинність або спростування на хибність; вдосконалення навичок аргументації, які потрібні для успішної професійної діяльності.</p>	
Посилання на розміщення навчальної дисципліни на навчальній платформі Moodle, на платформі освітніх програм та їхніх освітніх компонентів	
<p>https://exam.nuwm.edu.ua/course/view.php?id=242</p>	
Передумови вивчення*	
(місце навчальної дисципліни в структурно-логічній схемі)	
<p>Теоретичною базою вивчення дисципліни «Юридична деонтологія» є дисципліни «Теорія держави і права», «Юридична риторика».</p>	
Компетентності	

ІК Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі в галузі практичної діяльності.

ЗК1 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК8. Здатність бути критичним та самокритичним.

ЗК9. Здатність працювати в команді.

ЗК 10. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства; усвідомлення цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідності його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 16. Здатність до ініціативності, генерування нових ідей, адаптації та дій в нових ситуаціях.

СК 1. Здатність застосовувати знання з основ теорії та філософії права, знання і розуміння структури правничої професії та її ролі у суспільстві.

СК 2. Здатність аналізувати ретроспективи розвитку правових явищ та процесів у контексті їх впливу на сучасну правову систему.

СК 7. Здатність застосовувати норми та інститути права, щонайменше з таких галузей, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, трудове право, кримінальне і кримінальне процесуальне право.

СК 8. Здатність застосовувати правові принципи та доктрини.

СК 10 Здатність використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин.

СК 13 Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ.

СК 15. Здатність до самостійної підготовки проєктів актів застосування.

СК 16. Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.

СК 18. Здатність до складання процесуальних документів.

СК19. Здатність до адаптації у професійному середовищі, вміння вирішувати складні професійні задачі, застосування сучасних інформаційних технологій.

Програмні результати навчання (ПРН). Результати навчання (РН)*

PH 1. Визначати переконливість аргументів у процесі оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин.
PH 3. Проводити збір і інтегрований аналіз із різних джерел.
PH 5. Давати короткий правовий висновок щодо окремих фактичних обставин з достатньою обґрунтованістю.
PH 6. Оцінювати недоліки і переваги певних правових аргументів, аналізуючи відому проблему.
PH18. Застосовувати у професійній діяльності основні сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи.
PH 20. Виокремлювати і аналізувати юридично значущі факти і робити обґрунтовані правові висновки.
PH 21. Готувати проекти необхідних актів застосування права відповідно до правового висновку зробленого у різних правових ситуаціях.

Структура та зміст навчальної дисципліни

Модуль 1.

Тема 1. Логіка як наука. Практичне значення логіки в юридичній діяльності

Денна форма: лекції – 1 год., практичні – 2 год., самостійна робота - 7 год.; заочна форма: лекції – 1 год., практичні – 1 год., самостійна робота – 4 год. (PH3, PH6, PH18).

Мислення як предмет вивчення логіки. Чуттєвий і раціональний рівні пізнання. Форми чуттєвого пізнання (відчуття, сприйняття, уявлення, уява). Форми раціонального пізнання (поняття, судження, умовивід). Історичні етапи розвитку логічного значення: традиційна логіка та сучасна. Історичні етапи розвитку логічного значення: традиційна логіка та сучасна. Періоди сучасної логіки: а) класичний (логіка висловлювань, логіка предметів); б) некласичний (антична логіка, логіка часу, епістемічна логіка, деонтична логіка, аксіологічна логіка, логіка дії тощо). Значення логіки для юристів. Особливості застосування логічних знань у юридичній діяльності.

Тема 2. Мислення і мова.

Денна форма: лекції – 1 год., практичні – 2 год., самостійна робота - 7 год.; заочна форма: лекції – - год., практичні – 1 год., самостійна робота – 10 год. (PH5, PH6, PH20, PH21).

Поняття мислення. Логіка і мова. Поняття штучної мови. Верифікація. Метод формалізації: його логічна сутність, можливості та широти його використання. Логіко-семантичний аналіз мови в юриспруденції.

Тема 3. Форми мислення. Поняття як форма мислення

Денна форма: лекції – 2 год., практичні – 4 год., самостійна робота - 9 год.; заочна форма: лекції – 1 год., практичні – 2 год., самостійна робота – 10 год. (PH5, PH6, PH20, PH21).

Поняття як форма мислення. Логічна структура понять. Види понять за логічною структурою (обсяг, зміст). Закон утвореного відношення між обсягом і змістом поняття. Відношення між поняттями. Логічні операції з поняттями. Обмеження та

узагальнення поняття. Дефініція (визначення) поняття. Визначення понять. Структура, правила, види визначення понять. Логічні операції: поділ, класифікація, додавання та ін.

Тема 4. Висловлювання.

Денна форма: лекції – 2 год., практичні – 6 год., самостійна робота - 10 год.; заочна форма: лекції – 2 год., практичні – 2 год., самостійна робота – 14 год. (РН3, РН5, РН18, РН20, РН21).

Речення, судження, висловлювання. Загальна характеристика судження. Судження та речення. Логічна структура суджень.

Поділ суджень за модальністю (види модальності), за складністю (складні і прості судження). Прості судження, їх види та структура.

Поділ простих суджень за якістю та кількістю. Поділ простих суджень за характером предиката (атрибутивні, входження до класу, існування, з відношенням).

Поділ простих суджень за якістю зв'язки (стверджувальні і заперечувальні) і за кількістю суб'єкта (загальні й одиничні, загальні і часткові). Поняття про логічні відношення між простими судженнями. Відношення еквівалентності. Відношення часткової сумісності. Відношення підпорядкування. Відношення підпорядкування. Відношення протилежності. Відношення суперечності. Логічний квадрат. Взаємовідношення між термінами в простих судженнях. Розподіленість термінів у простих судженнях.

Складні судження. Види логічних сполучників: кон'юнкція, диз'юнкція (строга і нестрога), імплікація, еквіваленція. Еквівалентні судження. Особливості використання різних видів суджень у нормативно-правових актах. Пізнавальне та практичне значення суджень у практичній діяльності юристів.

Модальні висловлювання, їх характеристика, види. Деонтична логіка.

Разом за МК1: денна форма: лекції – 6 год., практичні – 14 год., самостійна робота – 33 год.; заочна форма: лекції – 4 год., практичні – 6 год., самостійна робота – 38 год. ,

Модуль 2

Тема 5. Закони логіки

Денна форма: лекції – 2 год., практичні – 2 год., самостійна робота - 10 год.; заочна форма: лекції – - год., практичні – 2 год., самостійна робота – 14 год. (РН5, РН6, РН20).

Загальна характеристика законів логіки. Природні закони, нормативні закони, закони логіки. Логічний закон: закони тотожності, закон протиріччя, закон виключеного третього, закон достатньої підстави. Необхідність виконання законів логіки.

Специфіка застосування законів логіки у професійній діяльності юристів.

Тема 6. Умовивід

Денна форма: лекції – 3 год., практичні – 6 год., самостійна робота - 10 год.; заочна форма: лекції – 2 год., практичні – 4 год., самостійна робота – 14 год. (РН1, РН3, РН5, РН6, РН18, РН21).

Загальна характеристика умовиводу, його структура. Види умовиводів (безпосередні й опосередковані). Безпосередні умовиводи: перетворення, обернення, протиставлення предикату. Перетворення і закон подвійного заперечення. Обернення та його правила. Протиставлення предикату та його правила. Дедуктивний умовивід. Простий категоричний силлогізм, його фігури і правила. Умовні силлогізми (чисто умовний та умовно-категоричний). Розділові силлогізми (розділово-категоричний та умовно-розділовий). Дедукція і редукція. Індуктивний умовивід. Повна та неповна індукція як види дедуктивних умовиводів. Традуктивні умовиводи. Аналогія як комбінований (індуктивно-дедуктивний) вивід. Застосування умовиводів при здійсненні юридичної діяльності.

Тема 7. Доведення та спростування.

Денна форма: лекції – 1 год., практичні – 4 год., самостійна робота - 7 год.; заочна форма: лекції – - год., практичні – 2 год., самостійна робота – 8 год. (PH1, PH3, PH5, PH6, PH18, PH20).

Доведення як найсильніший вид аргументації. Структура доведення: теза, аргументи, демонстрація. Основні різновиди доведення: пряме і непряме доведення. Пряме доведення в логіці висловлювань. Непряме аналогічне і непряме розділове доведення, і використання при побудові слідчих версій. Критика та її види. Спростування як окремий випадок критики. Структура спростування. Критика тези. Критика аргументів, критика демонстрації. Конструктивна та деструктивна критика. Пряме спростування. Непряме спростування (аналогічне та розділове). Правила, помилки в процесі доведення та спростування. Паралогізми та софізми. Логічні парадокси.

Тема 8. Логічний аналіз запитань та відповідей.

Денна форма: лекції – - год., практичні – 2 год., самостійна робота - 9 год.; заочна форма: лекції – - год., практичні – 1 год., самостійна робота – 4 год. (PH18, PH21).

Визначення запитання: передумова запитання (або його пресупозиція), контекст запитання. Види запитань: відкриті; закриті; логічно коректні та не коректні; тавтологічні запитання. Поняття відповідей. Види відповідей: правильні, неправильні; сильні, слабкі; нерелевантні відповіді. Роль запитань та відповідей у юридичній практиці.

Тема 9. Практична логіка. Гіпотеза та версія.

Денна форма: лекції – - год., практичні – 2 год., самостійна робота - 9 год.; заочна форма: лекції – - год., практичні – 1 год., самостійна робота – 10 год. (PH3, PH6, PH6, PH11, PH18, PH20, PH21).

Гіпотеза та версія. Види гіпотез. Версія як вид гіпотези. Верифікація та фальсифікація версій. Логічна спільність з аргументацією наукових гіпотез і особливості юридичного доведення. Використання гіпотези та версії у юридичній діяльності. Логіка дій у юридичній практиці. Алгоритми в практичній діяльності юристів. Логіка вибору і прийняття рішень.

Разом за МК2: денна форма: лекції – 6 год., практичні – 16 год., самостійна робота – 45 год.; заочна форма: лекції – 2 год., практичні – 10 год., самостійна робота – 50 год.

***УСЬОГО:** денна форма: лекції – 12 год., практичні – 30 год., самостійна робота – 78 год., всього 120 год.; заочна форма: лекції – 6 год., практичні – 16 год., самостійна робота – 98 год., всього 120 год.*

Форми та методи навчання

Форми навчання: традиційні лекції та практичні заняття, вебінари, науково-практичні семінари та ін..

Методи навчання: аналітичний, дослідницький, проблемно-пошуковий, дискусія, ситуативні задачі, презентація, навчальна гра.

Інструменти, обладнання, програмне забезпечення

Технічні засоби навчання: мультимедійне обладнання, ноутбук, екранна (проекційна) апаратура.

Програмне забезпечення: MS Windows, MS Office, навчальна платформа Moodle.

Порядок оцінювання програмних результатів навчання/ результатів навчання

Для досягнення цілей та завдань курсу здобувачам освіти потрібно засвоїти теоретичний матеріал та здати модульні контролю, а також вчасно виконати практичні завдання. У результаті вони зможуть отримати такі обов'язкові бали:

60 балів - за вчасне та якісне виконання завдань практичних занять, що становить поточну (практичну) складову його оцінки (кожне із запланованих занять оцінюється у 3 (заняття1-10) та 4 (заняття 11-15) балів, а також індивідуальне творче завдання (15 балів);

20 балів – модульний контроль 1;

20 балів – модульний контроль 2.

Усього 100 балів.

Додаткові бали здобувачі освіти можуть отримати за: участь у наукових конференціях, круглих столах, написання наукових тез, статей, рефератів дослідницького характеру за темою курсу. Тему дослідницької роботи здобувач освіти може вибрати самостійно за погодженням із викладачем.

Модульний контроль проходить у формі тестування.

Рекомендована література (основна, допоміжна)

Основна література:

1. Логіка: підруч. для студ. вищих навч. закладів / за ред. В. Д. Титова. Х.: Право, 2005. 208 с.
2. Логіка: Хрестоматія / авт.-упор. С. Д. Цалін. 3-те вид., переробл. і доповн. Х.: Факт, 2010. 864 с.
3. Конверський А. Е. Логіка: підручник. К. : Центр учб. л-ри, 2008. 304 с.
4. Логіка для юристів (кредитно-модульний курс) : навч. посіб. / В. І. Цимбалюк, Л. А. Циганчук, О. А. Мітчук [та ін.]. Л.: Новий Світ-2000, 2011. 216с.
5. Хоменко І. В. Логіка – юристам: підруч. К.: Юрінком Інтер, 2004. 224с.
6. Цалін С. Д. Логічний словник-довідник: 4-те вид., виправл. і доповн. Х.: Факт, 2006. 400 с.
7. Логіка для юристів: підручник / В.С. Бліхар, В.В. Левкулич, М.М. Олексюк, Б.Б. Шандра, В.Ю. Свищо, О.І. Матвієнко. Вид. 2-ге, перероб. та доп. Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла», 2022. 316 с.

Допоміжна література:

1. Бандурка О. М., Тягло О. В. Юридична логіка: підручник. Харків: Золота миля, 2011. 224 с.
2. Бандурка О. О., Гвоздік О. І., Кравець В. М. Логіка для правознавців: навч. посіб. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2016. 144 с.
3. Жоль К. К. Вступ до сучасної логіки: навч. посіб. для студ. гум. спец. вищ. навч. закл. Київ: Либідь, 2002. 152 с.
4. Карамішева Н. В., Бовтач С. В. Збірник логічних задач і завдань. Львів: Каменяр, 1997. 109 с.
5. Тофтул М. Г. Логіка: навч. посіб. для юристів (короткий виклад). Житомир: Житомирська облдрукарня, 2007. 222 с.
6. Хоменко І. В. Логіка: практикум: навч. посіб. Київ: Юрінком Інтер, 2002. 237 с. 21.

Інформаційні ресурси в Інтернет

Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>

Інститут філософії ім. Г.Сковороди НАН України. URL: <http://www.filosof.com.ua>

Бібліотека філософської літератури. URL: http://dumka.ho.ua/books_kf.htm

Поєднання навчання та досліджень* (за потреби)

Мельничук Ю.І. Комуникативна раціоналізація та дискурсивні процедури обґрунтування норм. Юридичний науковий електронний журнал. 2020. №3. С.474–476

Мельничук Ю. Критичне мислення як базова компетентність правознавців. Перспективні напрямки розвитку економіки, фінансів, обліку та права: теорія і практика: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції (Полтава, 12 лютого 2020 р.): у 5 ч. Полтава: ЦФЕНД, 2020. Ч.5. 59 с. С. 9–11.

Мельничук Ю. Справедливість як предикат правової держави // *Právna veda a prax: vyzvy modernych európskych integračných procesov. Zorník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie. 27-28 novembra 2015.* Bratislava 2015. С. 60–62.

Мельничук Ю. Логічні основи аргументації як способу міркування / Теоретичні та практичні аспекти розвитку науки (частина II): матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції м. Київ, 30-31 січня 2020р. м. Київ: МЦНІД, 2020. 72с. С.60-62.

Мельничук Ю. Герменевтичні аспекти логічного аналізу у юридичній практиці // «Альманах науки» №2(35) лютий 2020р. (за матеріалами II Міжнародна науково-практична конференція «Наука та пріоритети») м. Київ. 88с. С.81-84

ПОЛІТИКИ ВИКЛАДАННЯ ТА НАВЧАННЯ

Перелік соціальних, «м'яких» навичок (soft skills)

Комуникативні здібності, самоорганізація, уміння працювати в команді, управління своїм часом, критичне та логічне мислення

Дедлайни та перескладання

Ліквідація академічної заборгованості здійснюється згідно «Порядку

ліквідації академічних заборгованостей у НУВГП», <http://er3.nuwm.edu.ua/4273/>. Згідно цього документу і реалізується право студента на повторне вивчення дисципліни чи повторне навчання на курсі.

Перездача модульних контролів здійснюється згідно <http://nuwm.edu.ua/strukturni-pidrozdili/navch-nauk-tsentr-nezalezhnootsiniuvannia-znan/dokumenty>.

Оголошення стосовно дедлайнів задачі та перездачі оприлюднюються на сторінці MOODLE: <https://exam.nuwm.edu.ua/>

Неформальна та інформальна освіта (за потреби)

Студенти мають право на перезарахування результатів навчання
набутих у неформальній та інформальній освіті згідно відповідного

Положення про неформальну освіту. <http://ep3.nuwm.edu.ua/18660/>
Також здобувачі вищої освіти можуть самотійно на платформах Prometheus, Coursera, FutureLearn та інших опанувати матеріал для перезарахування результатів навчання. При цьому важливо, щоб знання та навички, що формуються під час проходження певного онлайн-курсу чи його частин, мали зв'язок з очікуваними навчальними результатами даної дисципліни/освітньої програми та перевірялись в підсумковому оцінюванні.

Правила академічної доброчесності

Усі виконані навчальні завдання здобувачі самотійно перевіряють на виявлення текстових запозичень через університетську платформу MOODLE <http://wiki.nuwm.edu.ua/index.php/Unplag>.
В аудиторії здобувачі не допускаються до списування та обману – за порушення принципів академічної доброчесності викладач може накладати санкції: зниження балів, повернення роботи на доопрацювання, не допущення до захисту роботи та ін.

Вимоги до відвідування

Здобувачу вищої освіти не дозволяється пропускати заняття без поважних причин. Якщо є довідка про хворобу чи іншу поважну причину, то здобувачу не потрібно відпрацьовувати пропущене заняття. Здобувач вищої освіти має право оформити індивідуальний графік навчання згідно відповідного положення <http://ep3.nuwm.edu.ua/6226/>

Автор

Доцент кафедри правових
природоохоронних дисциплін
МЕЛЬНИЧУК

Юлія

Автор

В.О. Завідувача кафедри правових
природоохоронних дисциплін

Юлія МЕЛЬНИЧУК

Затверджено

Проректор з науково-педагогічної та
навчальної роботи

Валерій СОРОКА

документ підписаний КЕП
Номер документа СИЛ №831
Підписувач Сорока Валерій Степанович
Підписувач (дані КЕП):
Сертифікат 3FAA9288358EC003040000009B6C3700C8C2C100